Deltacommissaris

Nationaal **Deltaprogramma 2027**

Hoofdlijnen

Van maakbaar naar weerbaar

Wij werken aan een klimaatbestendig Nederland

Deltacommissaris Co Verdaas met gedeputeerde provincie Zeeland Arno Vael tijdens een bezoek aan het Grenspark Groot Saeftinghe en het Hedwige-Prosperproject. Foto: Marcel Kentin

Over het Deltaprogramma

Nat wordt natter, droog wordt droger, heet wordt heter en het weer wordt grilliger. Het laaggelegen Nederland is kwetsbaar voor het veranderende klimaat. Met het Nationaal Deltaprogramma werken we aan een veilige en leefbare delta:

- goede bescherming tegen overstromingen
- weerbaar tegen zoetwatertekorten
- een klimaatbestendige inrichting

Waar staat het Nationaal Deltaprogramma nu?
Zijn de doelen haalbaar? Wat vraagt aandacht?

De deltacommissaris rapporteert over de voortgang in de jaarlijkse Deltaprogramma's. Iedere 6 jaar checken we de koers van het programma: de herijking. In Deltaprogramma 2027 staan de uitkomsten van de nieuwste herijking.

Deltaprogramma 2027 is op Prinsjesdag door de minister van Infrastructuur en Waterstaat aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze hoofdlijnenbrochure biedt een snelle blik op de inhoud van het rapport, vooral voor bestuurders in Den Haag en in de regio. Als handvat voor een goede discussie.

Het Nationaal Deltaprogramma is een samenwerkingsverband van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Ook kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties doen actief mee.

> “In laaggelegen Nederland komt het veranderende klimaat hard aan. Om Nederland veilig en leefbaar te houden moeten we de inrichting en het gebruik van ons land aanpassen en hier structureel in investeren.”
>
> Deltacommissaris Co Verdaas

Adviezen deltacommissaris

Op weg naar een nieuwe werkelijkheid

Het vele water in en om Nederland heeft ons veel gebracht: handel, voedsel, prachtige steden, rijke waternatuur. We hebben ons land ooit onttrokken aan het moeras, het blijft een kwetsbare delta. Steeds duiken nieuwe opgaven op. Zeker nu het klimaat verandert.

De deltacommissaris geeft drie adviezen:

1 Maak Nederlanders bewust van de kwetsbaarheden van onze delta

Vertel de geschiedenis van dit unieke stukje land, zodat mensen beseffen dat leven met water geen gratis ritje is.

2 Investeer in een kennisagenda

Zet in op een kennis-ecosysteem dat zich langjarig richt op de opgaven waar we voor staan. Borg in EU-verband de monitoring van de Warme Golfstroom (AMOC).

3 Doordenk onze deltanatuur van de toekomst

Ga met Brussel in gesprek over de agenda voor Natura 2100.

Hoofdboodschap

Van maakbaar naar weerbaar: mee-veranderen met het klimaat is de enige optie

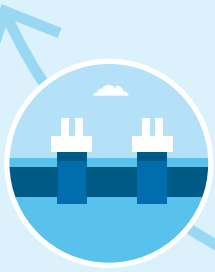
We willen blijven wonen en werken in een veilig en gezond Nederland. Ook nu het klimaat sneller verandert dan gedacht. Dat kan alleen als we mee-veranderen met het nieuwe klimaat: investeren en aanpassen. Zo worden we weerbaar.

Het kan en het doet ertoe

We leven in een van de veiligste delta's ter wereld, door onze eigen inspanningen én de inzet van vorige generaties. Vanaf nu moeten we een finke tand bijzetten om weerbaar te worden tegen de snelle klimaatverandering. In Nederland hebben we de kennis en de middelen om hiermee te dealen. Dat maakt ons land sterk en biedt nieuwe kansen, ook voor de komende generaties.

Zo houden we onze leefomgeving veilig en gezond:

We moeten **meer investeren in waterbeheer**: sterke dijken, extra pompen, waterberging en andere cruciale waterwerken, zoals gemaal IJmuiden.

In alle sectoren moeten we het **land- en watergebruik vanaf nu aanpassen** aan verzilting, droogte en wateroverlast.

Daarnaast is het belangrijk dat we weten **wat te doen bij extreem weer**, in huishoudens, bedrijven en vitale infrastructuur.

Herijking

Wat is de herijking?

Een zesjaarlijkse check van het Deltaprogramma: volgen we de goede koers en doen we de goede dingen? We stellen de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën bij op basis van de nieuwste kennis en inzichten.

De herijkte deltabeslissingen en voorkeursstrategieën geven de koers naar 2050 en verder.

2020 — 2026 — 2032

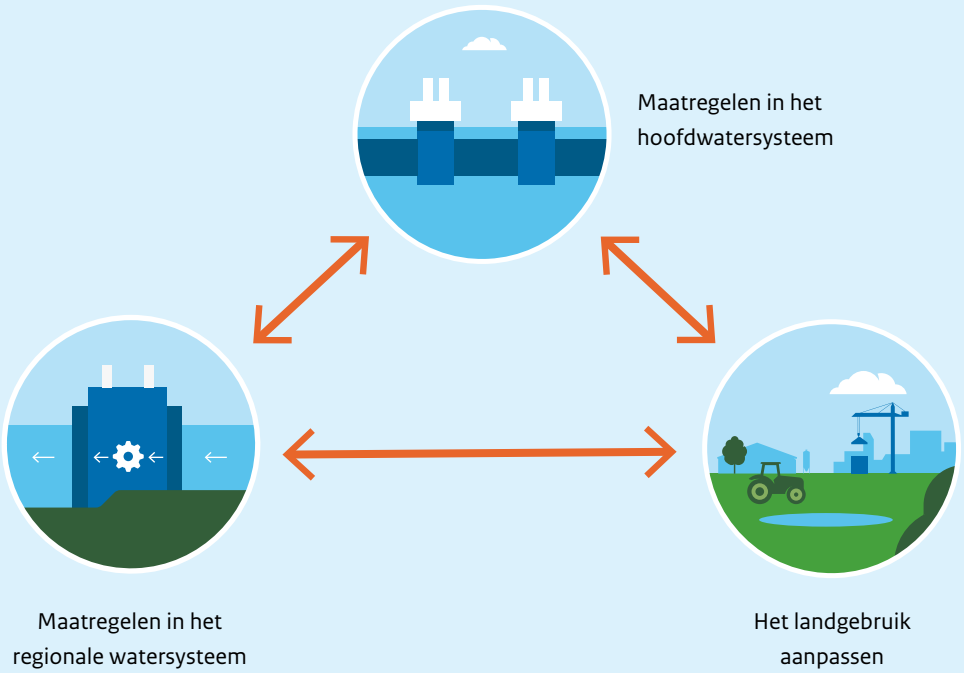
Herijking 2026

De zeespiegel stijgt, de beschikbaarheid van zoetwater neemt af, de kans op wateroverlast wordt groter en het is vaker extreem heet. Dat gaat sneller dan gedacht en de opgaven stapelen zich steeds meer op.

We scherpen de aanpak aan en bereiden ons voor op de grote keuzes die op ons afkomen.

Dat vraagt niet alleen aanpassingen in het watersysteem, maar ook in het landgebruik.

Er zijn drie typen maatregelen.
We hebben ze allemaal nodig.

Deltabeslissing Waterveiligheid

De bescherming tegen overstromingen

Doel van de deltabeslissing: In 2050 heeft iedereen achter de dijken het vereiste beschermingsniveau. De kans op grote groepen slachtoffers en grote economische schade is bovendien zeer klein.

Hoofdlijnen uit de herijking:

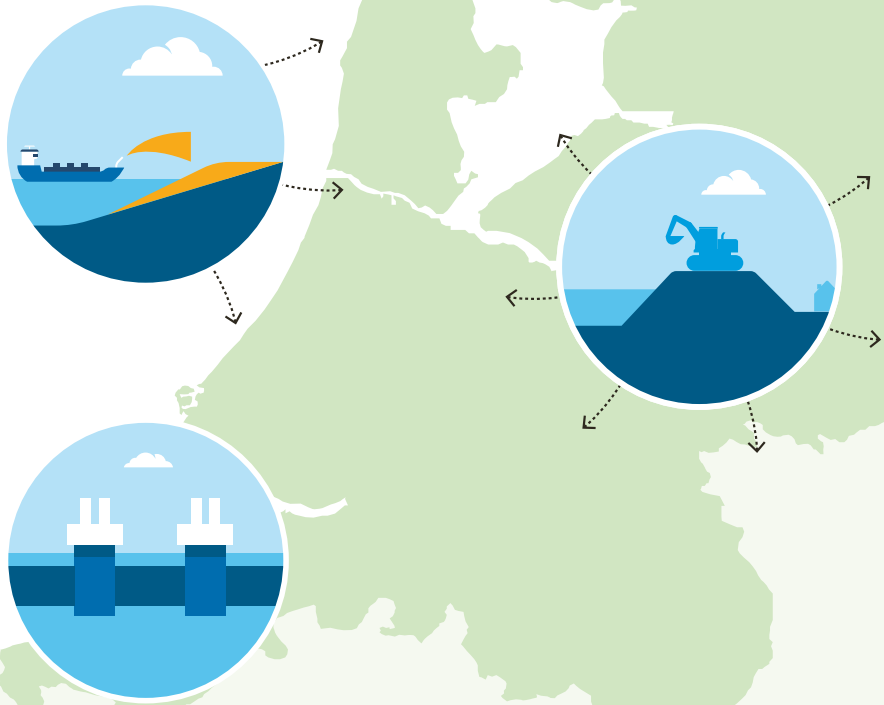
De aanpak voor waterveiligheid is robuust en toekomstbestendig.

We moeten in hoog tempo door met het versterken van dijken, zodat ze in 2050 aan de normen voldoen.

Daarnaast gaan we zekerstellen dat de aanpak in de toekomst mogelijk blijft: er moet genoeg ruimte en zand zijn.

Deze aanpak is nodig

We gaan door met het kust-onderhoud met zandsuppleties. En we willen zand beschikbaar houden voor toekomstig kustonderhoud.

We gaan in het hele land door met de dijkversterkingen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. En we reserveren langs de rivieren en andere grote wateren ruimte voor toekomstige dijkversterkingen.

We bereiden tijdig de keuzes voor die nodig zijn wanneer de storm-vloedkeringen in de tweede helft van de eeuw het einde van hun levensduur bereiken.

Deltabeslissing Zoetwater

De weerbaarheid tegen watertekort

Doel van de deltabeslissing:
Nederland is in 2050 weerbaar tegen zoetwatertekort.

Hoofdlijnen uit de herijking:

Nederland krijgt steeds vaker en steeds langer te maken met zoetwatertekort.

Regio's moeten de inrichting en het landgebruik aanpassen.

Maatregelen in het hoofdwater-systeem lossen tekorten niet op, maar verminderen ze wel.

Deze aanpak is nodig

We gaan de beschikbare zoetwatervoorraad in het IJsselmeergebied stapsgewijs vergroten.

In het regionaal systeem gaan we water bufferen, grondwatervoorraden vergroten en water zuiniger gebruiken. De regio's zijn er al mee bezig.

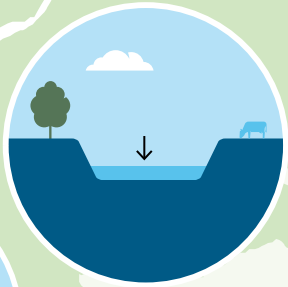

We vergroten de kennis over het beheersen van zout-indringing in de Rijn-Maas-monding met onderzoek en pilots.

We gaan water van de grote rivieren inzetten waar het het hardst nodig is, afhankelijk van de situatie.

Rijk en regio maken de verwachte watertekorten transparant en stellen concrete doelen voor de waterbeschikbaarheid.

Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie

De weerbaarheid tegen wateroverlast, hitte, droogte en de gevolgen van een overstroming

Doel van de deltabeslissing: Nederland is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. Aanpassing is een blijvende opgave.

Hoofdlijnen uit de herijking:

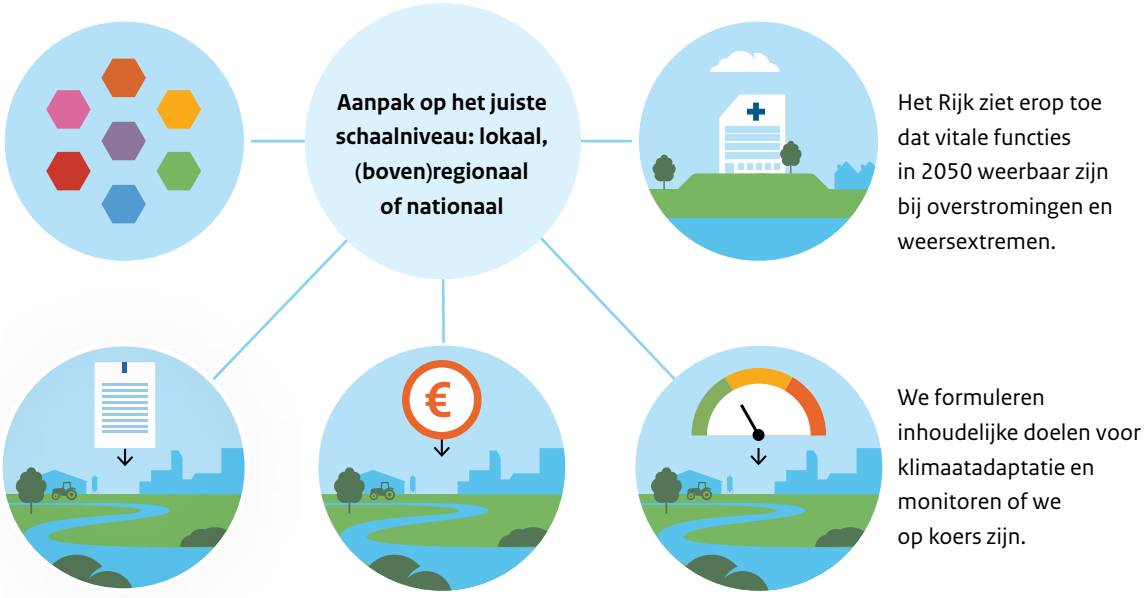
Klimaatbestendig handelen is noodzaak in ál het beleid, (her)ontwikkeling en beheer en onderhoud, om de toenemende schade door weersextremen te beperken.

De overheden scherpen de aanpak aan en maken betere afspraken over rollen en taken.

Voor wateroverlast wordt een nieuwe deelbeslissing toegevoegd.

Deze aanpak is nodig

We zetten de cyclische aanpak met stresstesten en risicodialogen voort.

Het Rijk ziet erop toe dat vitale functies in 2050 weerbaar zijn bij overstromingen en weersextremen.

We verankeren klimaatadaptatie stevig in ruimtelijk beleid.

We formuleren inhoudelijke doelen voor klimaatadaptatie en monitoren of we op koers zijn.

Alle overheden werken gezamenlijk aan structurele financiering van ruimtelijke adaptatie.

Nieuw: deelbeslissing Wateroverlast

Doel: Nederland is weerbaar en veerkrachtig bij wateroverlast door extreme regen.
We werken onder andere toe naar een meer risicogerichte normering van wateroverlast.

Waterbewuste inwoners en ondernemers

Preventie met maatregelen in het watersysteem

De leefomgeving minder kwetsbaar maken

Crisisbeheersing en risicoacceptatie

Waterrobuust herstel

Deltabeslissing Grote rivieren en delta's

Nationale systeemkeuzes voor een toekomstbestendige inrichting van de grote rivieren en delta's

Een toekomstbestendige inrichting van de grote rivieren en delta's is essentieel voor veilige waterafvoer, beschikbaarheid van zoetwater, bevaarbaarheid, natuur en ecologische waterkwaliteit en ruimtelijk-economische ontwikkeling.

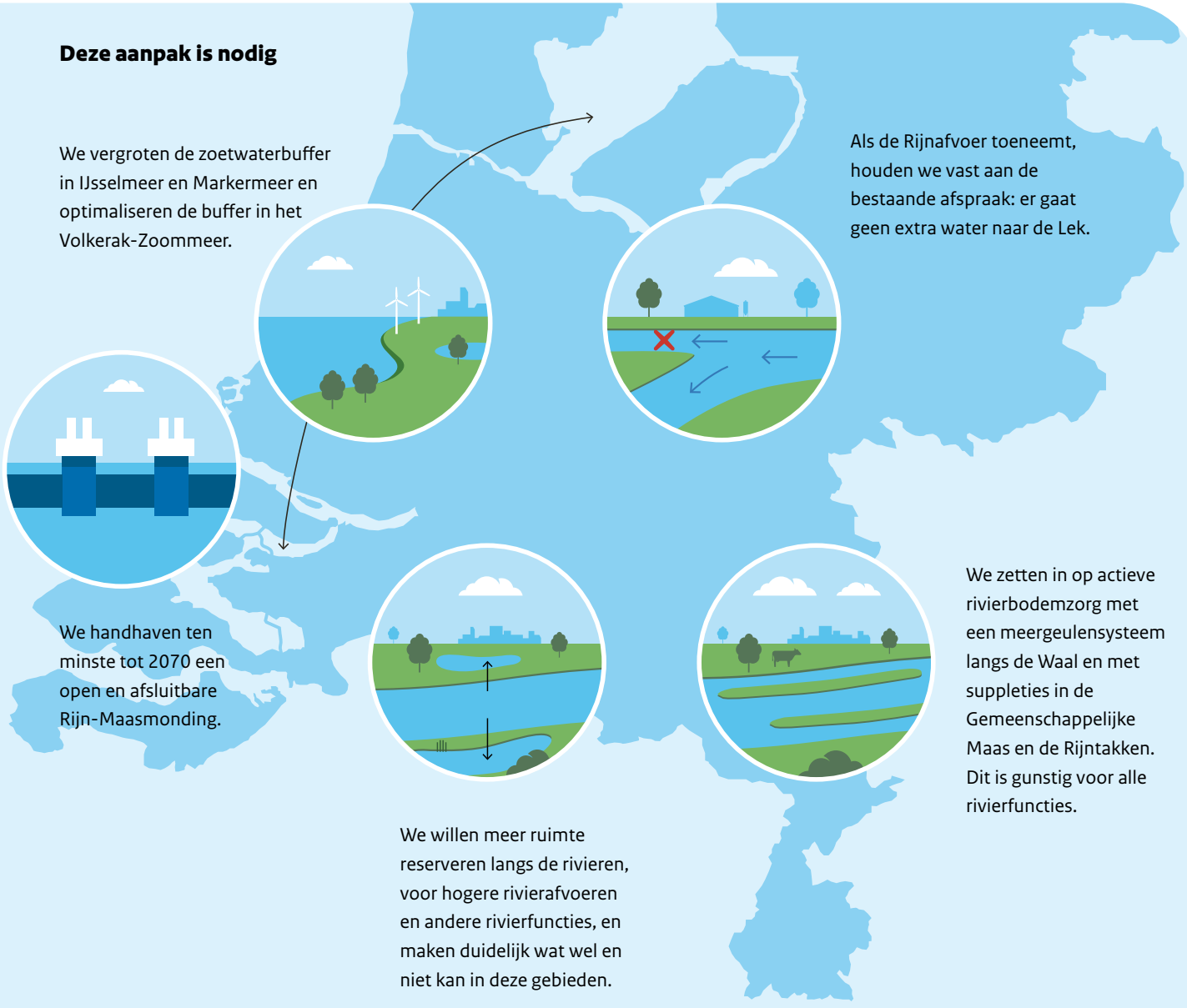
Hoofdlijnen uit de herijking:

We werken aan rivieren en delta's die laagwaterbestendig zijn én meer ruimte voor hoogwater hebben.

We zorgen ervoor dat we het rivierwater bij laag water beter kunnen sturen naar waar het het hardst nodig is.

We handhaven de afvoerverdeling bij hoogwater en reserveren nu al buiten- en binnendijks meer ruimte.

Deze aanpak is nodig

Deltabeslissing IJsselmeergebied

De bescherming tegen overstromingen en de weerbaarheid tegen zoetwatertekort in het IJsselmeergebied

Doel van de deltabeslissing: In 2050 is de waterveiligheid in het IJsselmeergebied geborgd en zijn maatschappelijke functies weerbaar tegen zoetwatertekort.

Hoofdlijnen uit de herijking:

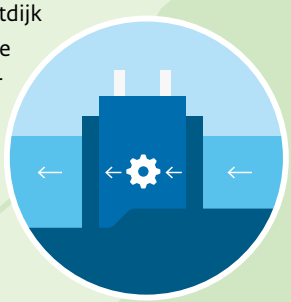
Voor de weerbaarheid tegen watertekort gaan we de zoetwaterbuffer in het IJsselmeer en Markermeer beter benutten.

Dat is niet genoeg: ook water vasthouden en besparen zijn noodzakelijk.

Het gemiddeld winterpeil blijft gehandhaafd en er wordt rekening gehouden met een toename van het gemiddeld winterpeil van 30 cm.

Deze aanpak is nodig

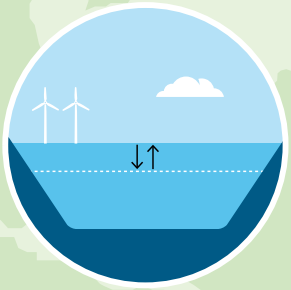
We moeten nu investeren in vervanging van de bestaande spuisluizen in de Afsluitdijk en daarbij voor 2045 de afvoercapaciteit verder vergroten, voor de waterveiligheid en tegen wateroverlast.

Nog meer inzetten op water vasthouden en besparen is noodzaak. De regio's zijn er al mee bezig.

We gaan de beschikbare zoetwatervoorraad in IJsselmeer en Markermeer stapsgewijs vergroten.

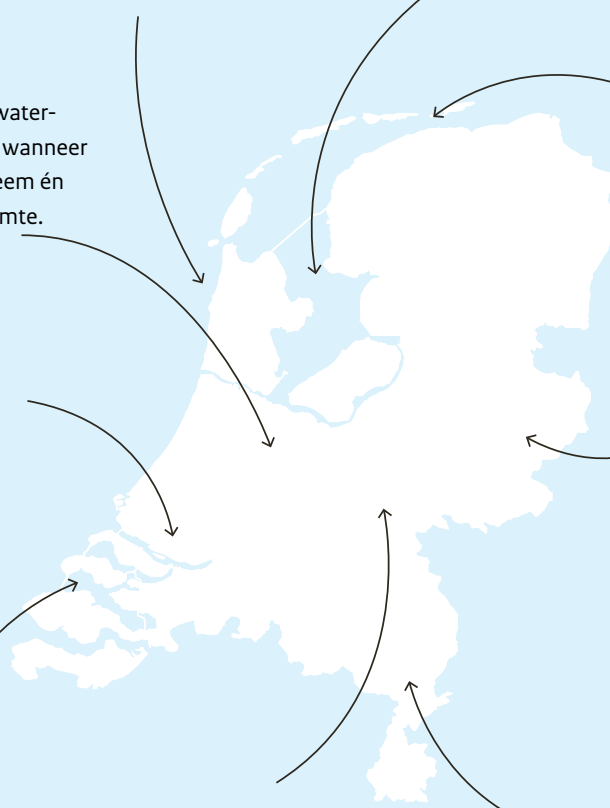
Voldoende aanvoer van zoetwater via de IJssel is in het (vroege) voorjaar en de zomer essentieel voor de zoetwatervoorraad in het IJsselmeergebied.

Regionale voorkeursstrategieën

Voorkeursstrategieën per regio

Voor een klimaatbestendig land is de uitvoeringskracht in de regio nodig. De regio's werken er al dagelijks aan. De aanpak voor waterveiligheid, zoetwater en ruimtelijke adaptatie wordt concreet in regionale voorkeursstrategieën. Hieronder staat de kern van de herijkte strategieën.

Hollandse kust

Natuurlijk sterk: samen werken aan een aantrekkelijke meegroeiende Hollandse kust, voor waterveiligheid, zoetwater en drinkwaterbeschikbaarheid.

IJsselmeergebied

Voorbereid op de toekomst door meer ruimte voor water en voldoende waterafvoer via de Afsluitdijk.

Centraal Holland

Centraal Holland wordt alleen water-robuust en toekomstbestendig wanneer we investeren in het watersysteem én scherpe keuzes maken in de ruimte. Gelijktijdig en in samenhang.

Waddengebied

Continu sturen op een toekomstbestendig en waterveilig Waddengebied.

Rijnmond-Drechtsteden

Houd nu ruimte voor een open Rijn-Maasmonding en werk versneld kansrijke opties uit voor de lange termijn.

Hoge Zandgronden

Behoud van de grondwater-voorraad, door herstel van de sponswerking in het bodemen watersysteem, verminderen van de watervraag en aangepast grondgebruik.

Zuidwestelijke delta

Met onze Delta 2.0-aanpak werken we samen om de eerste klimaatrobuuste delta ter wereld te zijn.

Rijn

Gebiedsgericht sturen op één samenhangend hoofd- en regionaal watersysteem in het Rijngebied, met meer ruimte voor de IJssel en Waal en stabilisatie van de rivierbodem.

Maas

Ruimte teruggeven aan de rivier en grenzen aan gebruik respecteren. Gebiedsgericht sturen op één samenhangend systeem: Maas, zijrivieren en regionale wateren.

Deltafonds

Het Deltafonds: het financiële fundament onder het Deltaprogramma

In het Deltafonds zit het budget van de Rijksoverheid om maatregelen van het Deltaprogramma te betalen. Ook andere overheden stellen budgetten beschikbaar.

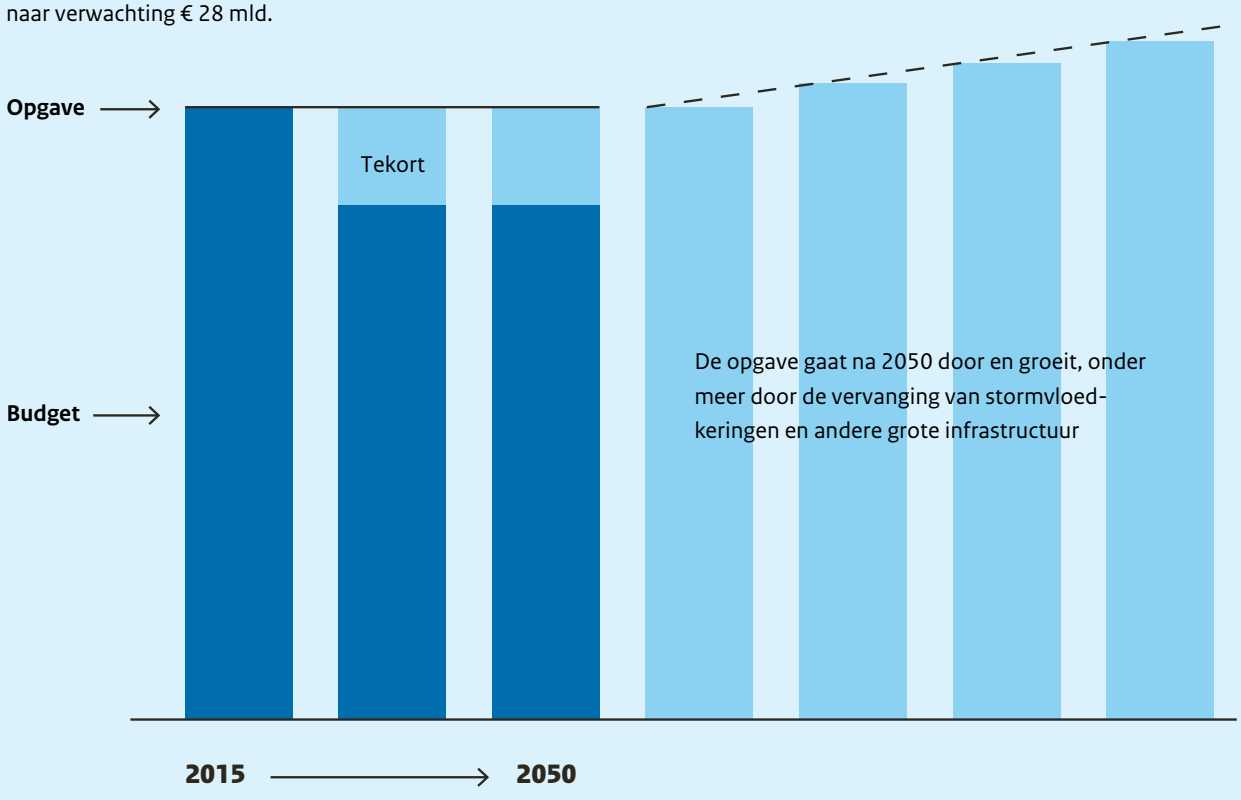
Tot 2050

Tot 2050 neemt de spanning op het budget toe: er is minder geld beschikbaar dan nodig voor de maatregelen van het Deltaprogramma. Het budget hangt af van de prioriteiten die binnen het Deltafonds worden gesteld.

De maatregelen van het Deltaprogramma (de opgave) kosten tot 2050 in totaal circa € 40 mld*. Het budget voor het Deltaprogramma 2015 – 2050 bedraagt naar verwachting € 28 mld.

Na 2050

Over het budget na 2050 gaan volgende kabinetten.

* Met een bandbreedte van ± € 4 mld.

Colofon

Fotografie
Coverfoto: Amsterdam-Noord, woonarken
in het Johan van Hasseltkanaal, foto Thomas Klomp
Foto pagina 1: Marcel Kentin

Vormgeving en coördinatie
VormVijf (www.vormvijf.nl)

Illustraties en tekst van de hoofdlijnen per hoofdstuk
Renske Postma, Tekstbureau Met Andere Woorden
(www.dekrachtvantaal.nl)
Karin Schwandt, VormVijf (www.vormvijf.nl)

Uitvoering
Staf deltacommissaris

Nederland is een laaggelegen land met veel water. Het nationaal Deltaprogramma beschermt Nederland tegen overstromingen, zorgt voor voldoende zoetwater en draagt bij aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting. Op de website van het nationaal Deltaprogramma staat meer informatie over het werk aan onze delta.

Het nationaal Deltaprogramma is een samenwerkingsverband tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Ook kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven denken actief mee.

www.deltaprogramma.nl

Deze publicatie is een uitgave van:

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

september 2026